

Dengang der var sygeplejersker til

Florence Nightingale er død - hedder det blandt sygeplejersker anno 1999. Her er det løn- og arbejdsforhold, der bliver trukket frem. Mere rimelige arbejdsbetingelser - det er hvad der skal til for at gøre faget mere attraktivt og atter i stand til at fylde sygeplejerskolerne som for blot få år siden. Og dette med sygeplejefaget som et kald - det kan man vist ikke finde forklaret nogen steder i dag.

Men der var engang - og

dengang levede Florence Nightingale (1820-1910) skam endnu, den engelske kvinde, der trodsede sin fine families ønsker og ambitioner og blev sygeplejerske, et dengang lidet anerkendt erhverv. Og det blev hendes erfaringer, der var baggrunden for omfattende hospitals- og sundhedsreformer først og fremmest i England, men ret hurtigt også i de øvrige europæiske lande.

Og dengang i Thisted - det er i dette aktuelle tilfælde i 1875. Et dokument er dukket op i Landsarkivet for Nørrejylland i Viborg i forbindelse med eftersøgning af noget helt andet. »Instrux for en Sygeplejerske ved Thisted Amts-Sygehus«. Det fremgår her, at »en Sygeplejerske fører et omhyggeligt Tilsyn med alle Patienter baade mandlige og kvindelige, saavel hvad Renlighed som egentlig Sygepleje angaar. Hun passer, at alle Patienter holder sig rene og ordentlige og giver alle Patienter Dengang der var sygeplejersker til den fornødne Medicin til de bestemte Tider og retter sig herved nøje efter den behandlende Læges forskrifter«.

Lillebyen Thisted med komplekset af sygehusbygninger, der rejser sig i baggrunden

Thisted Sygehus var blevet bygget i 1857, da de sygestuer, der var indrettet et par steder i byen, ikke længere var tidssvarende. Amts- og bysygehuset blev bygget nordøst for byen på en bakkeskråning, hvor der var fri udsigt og frisk luft. Omkring 1920 var sygehuset tit overfyldt, så man måtte tænke på en udvidelse.

Mange epidemiske sygdomme kunne man dengang ikke gøre meget andet ved end at isolere de syge, men på sygehuset var det vanskeligt at gennemføre. Der blev da bygget et særligt isoleret epidemisygehus længere oppe på bakken. En alvorlig smitsom sygdom, tuberkulosen, bredte sig stærkt i disse år. Mange unge blev angrebet, og det blev vedtaget at bygge en tuberkulosestation ovenfor.

De to afdelinger aflastede sygehuset noget, men det varede alligevel ikke længe, før der igen var pladsmangel, og sygehuset var heller ikke tidssvarende mere. Man bestemte sig da til at bygge et nyt, og planerne blev lagt, men i de urolige tider omkring Første Verdenskrig turde man ikke bygge det hele på én gang. Man begyndte med den vestlige del, som stod færdig 1919 og beholdt det gamle sygehus til 1925, da det blev revet ned med undtagelse af fløjen, som blev sluttet til hovedbygningens østlige del, der nu blev opført.

Således stod sygehuset, indtil man i 1960 begyndte på en meget omfattende udvidelse og modernisering, der siden er blevet fulgt op af andre til det moderne sygehus, vi kender i dag.

Men - det er altsammen mere end fremtidsmusik i 1875, da vi forlod datidens sygeplejersker og den instrux, de arbejdede under. Det var dengang, det stod sort på hvidt, at sygeplejersken - så vidt muligt - skulle være patienten til trøst og opmuntring ved samtale og venlig omgang.

Men:

»I alle Tilfælde, hvor hendes kvindelige Blufærdighed maatte kunne krænkes, er hun fritaget for Opvartning, og denne besørgeres da af Oeconomen«. (Forstanderinden). Sygeplejersken skal have bolig i sygehuset i et anvist værelse, og arbejdstiden er fra syv morgen til otte aften. En arbejdstid på linje med andre »lønmodtagere« i slutningen af forrige århundrede:

»Udgangstilladelse gives af Sygehus-lægen. Fra Kl. 7-8 har hun Opsigt med, at alle Stuer rengøres og luftes. Fra Kl. 8 ledsager hun Lægerne under deres Besøg og lægger nøje Mærke til alle Ordinationer etc.«

Det er også sygeplejersken, der sørger for, at patienterne får den foreskrevne kost og pleje. Men hun er fritaget for vask, fejning og rengøring - »den simple husgerning« som det karakteriseres - og det samme gælder i almindelighed for nattevagten, »dog kan Sygehuslægen under særegne Forhold paalæggehende at føre Tilsyn med enkelte Patienter ogsaa en del af Natten«.

Og så skal sygeplejersken dagen igennem overvåge patientens tilstand, så hun hele tiden er i stand til at give den læge, der »har« patienten, de nødvendige oplysninger:

»Er der Vaagekoner ansatte for enkelte Patienter, fører hun opsigt med disse«.

Endelig fremgår det af instrux'en, at sygeplejerskens nærmeste foresatte er sygehuslægen, og »i alle Tvivltilfælde har hun uvægerlig at rette sig efter hans Ordre, dog kan hun derefter indanke Sagen for Inspektionen«.

Underskrevet: Thisted den 2. November 1875. Sygehusinspektionen. Clausen - Heiberg, J. Hornstrup - Gjørup.

Florence Nightingale levede fra 1820 til 1910. Det var som sygeplejerske under Krimkrigen (1853-56), at hun gjorde den opdagelse, at dødsfaldene blandt soldaterne hyppigere skyldtes sygdomme på grund af dårlige sanitære forhold end direkte skader fra krigshandlinger. De sanitære forhold var heller ikke de allerbedste under »civile« sygdomsforhold, så det var her, den usædvanlige engelske kvinde satte ind og faktisk fik reformeret sundhedsvæsenet. Og blev en moderskikkelse for fremtidige sygeplejersker.

Det kan altså ikke bestrides, at denne Florence Nightingale er død her på kanten til et nyt årtusinde. Men vi har da som menige patienter lov til at tro på - eller i al fald bilde os ind - at hun i den moderne sygeplejerskeverden alligevel ikke er så langt borte endda. Der er vel ingen direkte instrux'er i dag, men så er der så mange andre regler og bestemmelser, skrevne og uskrevne love, i sygeplejen, andre løfter der skal aflægges og overholdes, så der fortsat er lidt af kaldet tilbage - selv om man naturligvis kalder det noget andet.

Men på kanten af en sygeseng anno 1999 er det nu alt andet lige liflige toner fra 1875 at høre om sygeplejersken, der »saavidt muligt er Patienterne til Trøst og Opmuntring ved samtale og venlig Omgang«.